

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van **Dr. K. Schilder, Dr. C. Tazelaar en Prof. Dr. J. Waterink**

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr. K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr. F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; Dr. G. Keizer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. C. Lindeboom, Amsterdam; Dr. S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr. J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr. D. Postma, Burgersdorp (Zuid-Afrika); Dr. A. Ringnalda, Soerabaja; Dr. J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr. J. Thijs, Zwolle; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Franeker; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:
Dr. C. TAZELAAR, 2e Const. Huygenstr. 77, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 35 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Iets over de gegevens van de nieuwere zielkunde in verband met den ambtelijken arbeid. III. — Uit de Schrift: Heilsverwachting in den nacht. (Jes. 8: 17). — Kerkelijk Leven: Over het nieuwe concept van Dr. J. G. Ubink (VII). — Lit. en Kunst: De weg der eenvoudigen, door P. Keuning. — Het Boek van de Week: Stefan Zweig: „Josef Fouché“. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Werkstaking. IV. — Opvoeding en Onderwijs: „Vrijwillige stopzetting“. — Uit de Buitenl. Kerken: De actie van de jongereformeerden in Zwitserland. — Perschoon. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Iets over de gegevens van de nieuwere zielkunde in verband met den ambtelijken arbeid.

III.

Van groote betekenis voor den ambtelijken arbeid is ook hetgeen de nieuwere zielkunde betoogt omtrent de oorzaken van allerlei verschijnselen, die juist in het ambtelijke leven tot zooveel moeilijkheden aanleiding kunnen geven.

Verschijselen als koppigheid, ongedurigheid, ongezeglijkheid en, wat meermalen voorkomt in dorpen zoowel als in steden, het verschijnsel, dat menschen schijnbaar twee levens leiden, terwijl toch in wezen bij een dieper doorzien der feiten er van één leven, van een zondige levenshouding gesproken kan worden — al deze verschijnselen heeft de nieuwere zielkunde op een eigen wijze in een klaar licht gesteld.

Koppigheid b.v. is een kwaal, die voor veel menschen, die er mee behapt zijn, uiterst lastig is, maar die misschien nog meer moeite geeft aan de personen, die die koppige menschen altijd moeten leiden.

Vroeger beschouwde men koppigheid in den regel als een (zondige) uiting van de behoefte om zich te laten gelden. Men dacht dan, dat zoo iemand eenvoudig niet buigen wilde en daarom, zooals men het uitdrukte, „een kop toonde“. Natuurlijk was bij deze ouderwetse opvatting de zaak wel heel erg simpel. Iemand was dan koppig, omdat hij koppig wilde wezen. Die koppigheid moest dus worden gebroken, bij een kind moest die koppigheid er dan uitgeslagen worden en bij een volwassene moest men het zoo lang vermanen tot het harde hart tot inkeer kwam.

Nader onderzoek bracht hier echter merkwaardige feiten aan het licht.

Indien de oude opvatting juist geweest ware, zou men natuurlijk niet kunnen verwachten, dat koppigheid juist voorkwam bij ietwat schuchtere en schuwe menschen en zou men zich zeker niet kunnen voorstellen, dat juist angstige kinderen de meest koppige zijn.

En nu is dit toch inderdaad het geval. Zeer dikwijls is koppigheid eenvoudig een andere vorm voor angst en dat niet alleen bij kinderen, maar ook bij volwassenen. Hoe beperkter de capaciteiten en de levenssfeer van den mensch, special van den angstigen mensch, hoe meer er neiging bij hem is om koppig zich tegen de wereld te openbaren en tegen allerlei goede bedoelingen, die zijn omgeving met hem heeft, zich te verzetten.

De koppigheid, die ook wel stijfhoofdigheid genoemd wordt — maar deze omschrijving is minder gangbaar in de nieuwere terminologie en geeft bovendien een ietwat andere wending aan het begrip, omdat stijfhoofdigheid niet altijd koppigheid is — is in wezen niet een uiting van iemands kracht maar van iemands zwakte. Zoodra iemand zich koppig gaat gedragen, bewijst hij daarmee, dat hij zelf gevoelt in een slop te zitten. Wanneer ik in een slop ben vastgelopen, kan ik maar één kant meer op en dat is: terug. Zoo gaat het nu ook met de koppigen. Iemand wordt b.v. koppig (er zijn ook allerlei andere mogelijkheden, waarover straks), wanneer hij voelt, dat hij niet verder kan, hetzij dat hij merkt, dat hij dan tot consequenties gebracht wordt, die hij niet wil aanvaarden, hetzij omdat hem zelf de capaciteiten ontbreken, zijn eigen standpunt verder door te voeren, hetzij omdat hij in de tegenpartij zooveel kracht gevoelt,

dat hij niet anders durft dan ophouden met verder te redeneeren. In zulke gevallen nu doet zich een merkwaardige complicatie voor. Dat de man kwam op de plaats, waar hij tenslotte halt moest houden met zijn redeneeren of met zijn streven, is al een gevolg van het feit, dat hij eigenlijk niet voldoende de mogelijkheden overzag. Hij had van te voren moeten zien, dat hij in een slop zou vastloopen. Bij voldoende geestelijke capaciteiten zou hij ook altijd eenig besef hebben gehad van de mogelijke bezwaren, die er tegen zijn standpunt te opperen waren. Hij zou ook met een zekere voorzichtigheid zijn verder gegaan, toen hij merkte, dat er bezwaren waren geopperd. Maar dat hij dit alles niet deed, wijst reeds op een gebrek aan capaciteiten, een gebrek aan geestelijke ontwikkeling.

Anderzijds staat hij nu op het moment, waarop hij tot halt houden gedwongen wordt, ietwat verlegen. Hij voelt hier een soort minderwaardigheid; een mogelijkheid, dat men hem zal uitlachen, omdat hij op zijn schreden moet terugkeeren. Dat geeft hem een angstgevoel. Daarop volgt dan de drang tot zelfhandhaving. Maar om zichzelf te handhaven zal hij maar één uitweg, dat is koppig, en in dit geval dom, te blijven staan op de plaats waar hij gedwongen werd halt te houden.

De vraag, wat wij nu onder koppigheid hebben te verstaan is hier op haar plaats. Koppigheid is iets anders dan eigenwijsheid. De eigenwijze of eigenzinnige mensch houdt steeds zijn eigen meening vast. Maar de koppige mensch houdt vast aan zich zelf, verzet zich tegen een werkelijk aanwezigen of vermeenden aanval op zijn eigen waarde. Er komt bij den koppige steeds het element in het geding, dat hij zijn eigen persoon tot gelding wil doen komen. Is dus bij eigenzinnigheid of bij eigenwijsheid een element aanwezig, dat wij positief zouden kunnen noemen (de eigenwijze houdt iets vast), bij den koppige is het de instelling van de negatie. Hij wil niet, dat men hem als minderwaardig beschouwt. Zoo is er dus bij den koppige altijd het element van de vrees voor de aanranding van het eigen ik.

Dat deze koppigheid nu op allerlei wijzen weer met angst kan samenhangen, moet duidelijk zijn. Het zou ons te ver voeren hier over de verschillende vormen van angst te spreken. Slechts wijzen wij erop, dat deze angst aangeboren kan zijn of op een natuurlijk aanwezigen aanleg kan berusten, terwijl het ook mogelijk is, dat deze angst door bepaalde levenservaringen in de kindertijd werd gekweekt en versterkt. In den regel zal de vreesachtige mensch niet een angstig mensch behoeven genoemd te worden. Het woord angst heeft in de psychologie nu eenmaal een eigen betekenis. Vrees is betrokken op een iets, dat buiten mij is en waarvan ik met goede gronden kan aannemen, dat het mij een gevaar zou kunnen opleveren. Bovendien is vreesachtigheid ook een zekere remming in de uitlevingsmogelijkheden. Een kind b.v., dat vreesachtig is, durft zich niet te geven bij het spel en durft tegen vreemden niet te spreken.

Angst grijpt echter veel dieper in. Angst komt altijd van binnen uit. De angst is een permanente gesteldheid, die samenhangt met een gevoel van minderwaardigheid enerzijds en met een overschatting van de waarde van het ik anderzijds. Een angstig kind is dus altijd in den toestand van angst; een vreesachtig kind alleen maar dan, wanneer door uitwendige omstandigheden die vrees wordt geprikkeld.

Zooals er nu angstige kinderen zijn (en in sommige ontwikkelingsperiodes komt deze angst over een groot deel van de kinderen), zoo zijn er ook angstige volwassenen, die altijd den druk voelen van de dreiging tegen de eigen persoonlijkheid. Als middel tot zelfverweer, als middel tot zelfbeveiliging dus, wordt dan de koppigheid te haat genomen.

Nu spreekt het wel weer vanzelf, dat ook deze koppigheid weer op zeer onderscheiden manieren kan worden uitgedrukt.

Ik herinner mij een geval van een boerenknecht, die in een zeer goed en vriendelijk milieu leefde, maar intusschen onder den druk van zijn angst nooit weg komen kon. Hij trachtte door koppigheid zichzelf tegenover zijn angst te handhaven. Zooals gewoonlijk was ook hier het gevolg, dat zijn minderwaardigheidsgevoel al grooter werd. Immers de houding van de omgeving tegenover den betrokkene kon er onder deze omstandigheden niet beter op worden. Tenslotte stak hij uit pure koppigheid den brand in de schuur van den heer bij wien hij in huis was. Hoe randselachtig zoo iets ook moge schijnen, toch komen deze dingen vaker voor dan men denkt. Deze vorm van koppigheid noemen we herostratische koppigheid. Deze naam herostratische koppigheid is afgeleid van den naam van Herostratos, die in 356 voor Chr. in Ephese een tempel in den brand stak om zijn naam te vereeuwigen. Zulke figuren handhaven tenslotte zichzelf door een dwaze daad en wanneer hun naam straks in de courant staat in het bericht van den brand en later weer in het bericht van de terechtzitting, hebben zij een groot gevoel van voldoening, omdat zij hun persoon op die wijze hebben gehandhaafd.

Er zijn natuurlijk ook allerlei andere vormen van koppigheid. Zoo denken we hier aan den heroïsch-vorm. De heroïsch-koppige valt op, doordat hij luidruchtig doet, dikke woorden zegt, bij ordeverstoringen gaarne de eerste is. In dit geval oefent het communisme groote aantrekkingskracht op hem uit. Of ook wel, doordat hij bij ordehandhaving gaarne de eerste is. In zulk een geval is hij een actief fascist.

Merkwaardig is, dat heroïsch-koppigen het in de maatschappij ver kunnen brengen. Soms zelfs tot een leidende positie kunnen komen, al blijkt dan achteraf ook dikwijls, dat de keuze van den leider allermint gelukkig was. Immers, dezulken blijven ook als leider kleingeestig, zij leggen op alle slakken zout, omdat zij in elke kleinigheid een aanval op hun persoon meenen te ontdekken. Zij blijven onder alle omstandigheden de koppige zelfhandhavers en werken zich niet anders dan uiterst moeilijk op tot de hoogte, vanwaar men een breed blik heeft over de zakelijke en principiële belangen en doelstellingen.

Vanuit dit gezichtspunt moet ook menig conflict, dat een kerk verscheurde, worden gezien.

J. W.

UIT DE SCHRIFT

Heilsverwachting in den nacht.

Daarom zal ik den HEERE verbeiden, die Zijn aangezicht verbergt voor den huize Jakobs. Jes. 8: 17.

Dat is nu de durf en de zekerheid van het geloof: den Heere verwachten, ook al verbergt Hij Zijn aangezicht. Hopen op hoop tegen hoop. Dwars tegen de publieke opinie in en tegen al wat men op zijn vingers logisch uitrekken kan toch hopen op het heil des Heeren en op Hem zelf.

Zoo is het in Juda in de dagen, waarin Jesaja de boodschap brengt van zijn God.

Zwart en onheilspellend is de horizon. Van ver komt het onheil aanstluipen als een naderend onweer. Bloek van schrik spreekt men in Jeruzalem over wat al te wachten staat. De publieke opinie cordeelt, dat het onheil niet meer af te wenden is.

Maar in het midden van dat zondige en nu bangste volk staat de profet met zijn kleinen kring van geloovigen om zich heen. In zijn ziel en in de hune is het anders — hij blijft den Heer verwachten.

Er is ook reden voor dit sombere pessimisme. Want de Heere verbergt Zijn aangezicht voor het huis van Jakob. Hun zonden hebben scheiding gemaakt tusschen Hem en hen.

Nu zullen ze straks wel in de benauwdheid